

Note rusești despre Eminescu

În marea enciclopedie Brockhaus — limba rusă — în vol. 40 „A” cartea 80, pag. 763 col. 1, *Iv. N. Polovinchin*, docent universitar la Petersburg, publică următoarea notă despre M. Eminescu: „Eminescu M. 1849—1889. Așașându-se unei trupe de artiști provinciali, a colindat, împreună cu ea pământul românesc, îndurând

1) Vorba vine „traducere” — cf. Leca Morariu, „Eminescu în italienește”!, Cernăuți 1935.

mizerie grozavă; mai târziu și-a desăvârșit instrucția studiind limbile clasice și filosofia.

Viața neliniștită, plină de lipsuri materiale și turburări morale, a influențat asupra desfășurării unei boli, după cum se vede, ereditare, și încă în 1883, s’au ivit la Eminescu primele semne ale unei boli psihice. Internat în sanatoriu, la început la București apoi la Viena, a continuat să lucreze, însă producțiile lui din acest timp, publicate mai cu seamă în rev. „Fântâna Blanduziei”, se deosebeau printr’un caracter melancolic și vedeau o crescândă slăbire a forțelor intelectuale. A murit în spitalul de boli psihice la București. Îi aparțin câteva poezii, nuvele și un șir de articole politice. Articolele din urmă, scrise de el în calitate de redactor al ziarului „Timpul”, sunt pătrunse de idei conservatiste. Din nuvelele lui, pe planul întâi stau: *Fătfrumos din lacrimă* și *Sărmanul Dionis*, care prezintă o imbinare a visurilor metafizice cu descrierea realistă; unele pagini ating mare frumusețe și apar ca o confesiune a autorului.

Renumele său îl datorăm mai cu seamă poeziilor. În primele din ele — cronologic — Eminescu e mare patriot și e liber de idei pesimiste. Cuprinsul poeziilor din perioada Vieneză, când Eminescu era bolnav, e foarte felurit: aci sunt cântece de dragoste, elegii și alcătuirii în spirit popular; mai ales frumoase sunt satirele și sonetele lui, care sunt recunoscute de unii critici ca cel mai mare monument literar din tot ce a fost scris în limba românească.

Operele lui le-au editat: T. Maiorescu *Poeziile lui Eminescu* (București 1884, ed. IV ibid. 1892); Morțun, *Proză și versuri Eminescu* (Iași 1890); *Culegeri de articole, Eminescu* (București 1891).

Despre el au scris: T. Maiorescu, *Critice* (1874); I. Gherea, *Studii critice* (1891 vol. I); N. Pătrașcu, *M. Eminescu, viața și opera* (București 1892); Ar. Densușianu, *Mihail Eminescu* („Rev. critică literară”).

Tot despre Eminescu vorbește, același Polovinchin, în vol. 27 „A” cartea 53, în pag. 276 (c. II), 277 (c. I). În lipsa unei istorii a literaturii române, pe care o semnalează însuși Polovinchin la sfârșitul studiului său *Румынская литература* (vol. 27 „A” cartea 53 pag. 278 (c. I), dânsul ni-l prezintă pe Eminescu nu la justa lui valoare, ci alături de ceilalți contemporani ai lui, ignorându-i contribuția individuală. Eminescu văzut de Brockhaus — tipărit în întregime abia la 1904 — este răsplătit cu acelaș merit pe care l-ar fi câștigat în cetitorii români ai aceluși timp, pentru că Eminescu era

— mai puțin ca astăzi — o noutate prea mare pentru noi, cu atât mai mult pentru Ruși.

Dela enciclopedie trecem la încercarea de a-l traduce pe Eminescu în rusește. A mai vorbit despre incontestabila lui valoare universală, marele istoric și heraldist Pavel Gore (basarabean). Eminescu tradus în limba rusă este un geniu transplantat.

În Антология Румынской поэзии (Chișinău 1928, Tipografia Eparchială) a lui Vasile Lașcov, din cele 6 traduceri, versiunea poeziei *O rămâi* (*О, останься!...*) stăruie să transpue în sufletul slav eternul specific românesc:

О, останься, будь со мною, —
 Глубока любовь моя!
 Все, къ чему ты льнешь душою,
 Постигаю только я.

Atât ideea cât și muzicalitatea limbii o prinde admirabil în traducerea poeziei *Și dacă ramuri bat în geam* (*И если...*):

И если вѣтки въ раму бьютъ
 И тополи тревожны, —
 Вѣдь это въ мирный мой пріютъ
 Ты входишь осторожно.

Chiar dacă n'am și rusește, ritmul și rima acestei traduceri ne-ar face s'o ghicim! Tot atât de sugestiv redată sunt poeziile *O vino*, *Sonet*, *Cu mâine zilele-ți adaugi* (*Пусть годъ мелькнулъ*).

Пусть „завтра“ жизнь твою прибавить,
 „Вчера“ убавить дни твои,
 И у тебя одно „сегодня“
 Время текущая струи.

Numai în limba rusă s'ar putea traduce astfel Eminescu.

Ca o fericită completare a traducerilor lui Lașcov, apar, în 1936, *Стихи и пьесы Трильби* ale Olgăi Gordon (Chișinău, Tipografia Eparchială).

Remarcăm între aceste traduceri: *Меланхолия*, *Угасла жизнь*, *Любя тайкомъ*, *Озеро*, *Прошли года* (*Melancholia*, *S'a sfîns viața*, *Iubind în taină*, *Lacul*, *Trecut-au anii*) prinse admirabil și până'n amănunte și'n autentic ritm eminescian.

Incheiem, reproducând in paralelă două versiuni ale poeziei *Și dacă ramuri bat în geam*. Așadar: V. Lașcov:

И если вѣтки въ раму бьютъ
 И тополи тревожны, —
 Вѣдь это въ мирный мой пріютъ
 Ты входишь осторожно.

И если звѣзды въ прудъ глядятъ,
 Въ глубины западая, —
 Вѣдь это свѣтитъ мнѣ твой взглядъ,
 Боль сердца утоляя.

И если изъ-за тучъ луна
 Роняетъ лучъ нежданно, —
 Вѣдь это въ мыслях ты одна
 Сіяетъ постоянно. —

Și acum: *Olga Gordon*:

Когда передъ окномъ сирень благоухаетъ,
 Трепещутъ тополя серебристые листы,
 Тогда твой образъ вновь какъ будто оживаетъ,
 И, кажется, ко мнѣ подходишь тихо ты.
 Когда роняетъ въ прудъ звезда свой отблескъ нѣжный
 И гладь уснувшихъ водъ глубоко серебрить,
 Тогда моя печаль становится безбрежной,
 Твой взоръ на днѣ души, какъ лучъ звѣзды, горитъ
 Когда свинцовыхъ тучъ клубится мракъ угрюмый,
 И блѣдный лучъ луны порой сквозь нихъ мелькнетъ,
 Ты вновь тогда со мной, тебѣ, одной всѣ думы,
 Твой образъ навсегда въ душѣ моей живетъ.

(Clujinău)

Igor Jechiu

Bizar arbitraj în ediția Perpessicius (1939): Literarizări ca *ghicesc* 53, *ghicît* 80 (în loc de: *găcesc*, *găciî*); *creer—greer* 71 (în loc de: *crier*, *grier*); *șireturi—alături* 87 (în l. de: *șirături—alături*) — dar: *spărietă* 84 nu *șperiată*! Sau arhaica pers. a 3-a sg. *au*, când *păstrată* (84, 134, 147, 182, 186, 230), când abandonată; cf. mai ales inconsecvența: *stătutea* 114 (în loc de: *stătutea*) — dar *au dat* (115)!! Etc. . .